

אמר רב יוסף: והמדובר הוא אפילו במסתכל בעקבה של אשתו כשהיא נדה.

אמר רבי שמעון בן לקיש: "עקבה" דקתני — במקום הטנופת, שהוא מכוון כנגד העקב.

תניא: כתיב [שמות כ] "בעבור תהיה יראתו על פניכם" — זו בושה. "לבלתי תחטאו" — מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא.

מיכן אמרו חכמים: סימן יפה באדם שהוא ביישן.

אחרים [רבי מאיר] אומרים: כל אדם המתבייש — לא במהרה הוא חוטא. ומי שאין לו בושת פנים — בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

אמר רבי יוחנן בן דהבאי: ד' דברים סחו לי מלאכי השרת:

בנים היגריין, מפני מה הויין? — מפני שהופכים הוריהם את "שולחנם", בשעת תשמיש.

בנים אילמים, מפני מה הויין? —

מפני שמנשקים על אותו מקום.

בנים הרשים, מפני מה הויין? —

מפני שמספרים בשעת תשמיש.

בנים סומין מפני מה הויין? —

מפני שמסתכלים באותו מקום.

ורמינהו סתירה לכך, מברייתא ששינונו בה:

שאלו את אימא שלום: מפני מה,

בניך יפיפין ביותר?

אמרה להן: בעלי אינו מספר עמי [בתשמיש] לא בתחלת הלילה, ולא בסוף הלילה, אלא מספר עמי בחצות הלילה.

וכשהוא מספר [ומשמש] — הוא מגלה טפח ומכסה טפח. ודומה עליו כמי שכפאו שד לשמש.

ואמרת לי: מה טעם אתה נוהג כך?

ואמר לי: כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת, ונמצאו בניו באין לידי ממזרות!

ומשנינן: לא קשיא:

הא במילי דתשמיש, ראוי לו לספר עמה, כדי שלא יחשוב על אשה אחרת.

הא במילי אחרנייתא, אין לספר בהם בשעת תשמיש.

אמר רבי יוחנן: זו דברי יוחנן בן דהבאי בהנהגת התשמיש.

אבל, אמרו חכמים: אין הלכה כיוחנן בן דהבאי! אלא, כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה!

משל לבשר הבא מבית הטבח. רצה האדם לאכלו חי במלח, מבלי לבשלו או לצלותו — אוכלו חי במלח. רצה לאוכלו צלי — צולוהו ואוכלו צלי. מבושל — אוכלו מבושל. שלוק — אוכלו שלוק. וכן הוא נוהג בדג הבא מבית הציד.

אמר אמימר: מאן מלאכי השרת, מי הם "מלאכי השרת" שסחו לרבי יוחנן בן דהבאי את אותם ארבעה הדברים? — רבנן!

חכמים אמרו לו זאת, ולא מלאכי השרת ממש.

דאי תימא, כי אם תאמר שמלאכי השרת ממש סחו לו את הדברים הללו, אמאי אמר רבי יוחנן שאין הלכה כיוחנן בן דהבאי? הא אינהו מלאכי השרת בקיאי בצורת הולד טפי, בקיאים הם בגורמים המביאים לפגם בוולדות בשעת עיבורם יותר מבני אדם, ויש לנו לנהוג לפי דבריהם כדי שלא יפגמו הוולדות מחמת הנהגה המביאה לפגמים שכאלו!

אלא בהכרח, שחכמים סחו לו זאת, ולכן אמר רבי יוחנן את דעתו שאין לחוש לכך.

ואמאי קרו להו דרבנן בתואר "מלאכי השרת"? — דמצייני שהם דומים כמלאכי השרת.

מעשה בההיא אשה דאתאי לקמיה דרבי. אמרה לו: רבי, ערכתני לו שלחן לבעלי לתשמיש, והפכו!

אמר לה רבי: בתי, תורה התיירתיך לנהוג עמך כך, ואני — מה אעשה לך?

ועוד מעשה, בההיא אשה דאתאי לקמיה דרב. אמרה לו: רבי, ערכתני לו שלחן, והפכו!

אמר לה רב: מותר לו לנהוג כרצונו, מאי שנא מן ביניתא [דג]. משל הוא לדג, שיכול אדם לצלותו או לבשלו כרצונו, וכך התיירה התורה לבעל לנהוג בתשמיש כרצונו.

כתיב [במדבר טו] "ולא תתורו אחרי לבבכם" —

מכאן אמר רבי: אל ישתה אדם בכוס זה, ויתן עיניו בכוס אחר.

אמר רבינא: לא נצרכא, אלא דאפילו בשתי נשוי, לא יתן עינו באחת וישמש עם השניה.

כתיב [יחזקאל כ] "וברותי מכם המורדים והפושעים בי" —

אמר רבי לוי: אלו בני תשע מדות, וסימנם: בני אפנ"ת משגע"ח:

בני אימה, בני אנוסה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרושת הלב, בני ערבוביא, בני חצופה.

ופרכינן: איני!

והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל אדם שאשתו תובעתו לשתשמיש — הויין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם.

שנאמר [דברים א]: "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים", וכתיב "ואקה את ראשי שבטיכם", ואולם לא כתיב "נבונים".

וכתיב [בראשית מט]: "יששכר חמור גרם", וכתיב [דברי הימים א יב] "מבני יששכר יודעי בינה לעתים"!

ומשנינן: ההיא — דמריציא ארצווי.

הדרן עלך ואלו מותרין

פרק ארבעה נדרים

מתניתין:

מפורש ומוחלט, ולא דבר מסופק.

והוא הדין לנדרים, כיון שהוקשו נדרים לנזירות, הם אינם חלים כשהם נעשים בצורה מסופקת, וכיון שהתנו את נדרם במחיר המקח ולא עשאוהו כדבר מוחלט, לא חל הנדר.

רבא אמר: אפילו תימא, יכול אתה לומר שמשנתנו גם לפי רבנן היא, הסוברים שנזירות ונדר חלים גם בתנאי, ובכל זאת כאן לא חל נדרם, לפי שאמדו חכמים את דעתם, שלא התכוונו לנדר בשעה שנדרו, אלא אמרו כן, כדי לזרו את הצד שכנגד להסכים למחיר שלהם.

כי מי קתני שניהן "רצו" עתה, שהסכימו לבסוף על שלשה דינרים, למרות שבתחילה עמדו על דעתם, ואז נדרו!?

שניהן "רוצין" בשלשה דינרים קתני! שכך גם היתה דעתם מתחילה ועד סוף, ואמרו את נדרם רק כדי לזרו את הצד שכנגד.

אמר שאל ליה רבינא לרב אשי: אם אמר לו המוכר שהמחיר הוא טפי יותר מסלע, והלה הקונה אמר מחיר שהוא מוכן לשלם בציר פחות משקל — האם נדרא הוי, או זרוזין גרידא הוי?

כי בסלע יש שני שקלים, ואם אמר המוכר שהוא דורש יותר מסלע והקונה מוכן לשלם פחות משקל, נמצא שההפרש מהם הוא יותר מפי שניים, והאם גם בהפרש שכזה נחשב הדבר לנדר זירוזין או שהם מתכוונים ברצינות לנדרם?

ארבעה נדרים התיירו חכמים: נדרי זרוזין, ונדרי הבאי, ונדרי שגגות, ונדרי אונסין.

ומבאר המשנה את ארבעת הנדרים הללו:

נדרי זרוזין כיצד? —

היה מוכר חפץ, ואמר: קונם עלי דמי החפץ, שאיני פוחת לך מן הסלע, שהוא מחירו [וסלע הוא ארבעה דינרים], ואילו הלה, הקונה, אומר: קונם שאיני מוסיף לך על השקל [שהוא שני דינרי] שניהם רוצין בשלשה דינרין, ולכן אין נדרם אוסר אותם.

כא-א

גמרא:

שנינו במשנה: ארבעה נדרים התיירו חכמים וכו'.

אמר ליה רבי אבא בר ממל לרבי אמי: אמרת לן משמיה דרבי יהודה נשיאה: מאן תנא משנת ארבעה נדרים? —

רבי יהודה היא, דאמר משום רבי טרפון: שנים שהיו מהלכים בדרך וראו אדם שלישי, ואמר אחד מהם: הריני נזיר אם זה איש פלוני הוא, ואמר השני הריני נזיר אם זה אינו איש פלוני — לעולם אין אחד מהן נזיר, לפי שתלו נזירותם בתנאי בדבר שהוא ספק להם, וכל נזירות הנעשית בספק אינה נזירות היות שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה. שצריך להביע בקבלת הנזירות דבר